

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 օգոստոս-1919 յուլիս) բաժնորգադրեն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍՏԱՆԻ: Ամսական բաժնորգադրեն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ դրամ չի պահանջուում:

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՎ 38

1919 ԱՊՐԻԼ 23 ԴԷ

(2. Տ. 1919 Ապրիլ 10)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հաստատուելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլակ գիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 գլխագիրը 2 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քիւրտ պետութիւն. — Կիլիկիան լուրջ. — Սրտառու ձայն մը Դամասկոսէն. — Հայերը ինչպէս կը թունաւորուին Տրապիզոնի թիւրք հիւանդանոցին մէջ. — Գերմանեան թիւրք գործակցութիւնը իրենց նպատակը գաղափար տարածելու համար. — Կիլիկիա, Սիրիա եւ Պաղեստին. — Նախագահ Ռեիս Կեմալի ընդունեց Հայ Պատուիրակութիւնը. — Ազգային Պատուիրակութեան դիւանը. — Թիւրքիայի Հայերի ազգային վարչական պաշտօնակներ. — Կամիտաս վարդապետ փառք եկած. — Հայկական էկլիսիան յանդիման. — Տ. Վիլհելմ Մարտիկի մէջ. — Թիւրքիան նախագէտ Տրապիզոնէ երմանակցել պատերազմին. — Կացութիւնը Եփրատի մէջ. — Եփրատի վրայ պատերազմական միջոցներ. — Գէպի խաղաղութիւն. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

Քիլիկիայի Պատերազմը ?

Նոր չէ բանաձեւը. — Այն անգամ որ հայկական ինքիւրը վճռական աւեր հանգամանքներ ստանայ, մէջտեղ կը նետուի նաեւ « ֆիւրքանկան հարց » մը: 1913 թ. րենտրոպոմենտի ժամանակ ալ ֆիւրքանկան ինքիւրը մը սպրդեցաւ հայաստանի կողմին. իսկ հիմա մի ամիս ճէրքի փաշա փառքի մէջ կը գործէ իրեն ֆիւրքանկան ներկայացուցիչը: Ի՞նչ խաղ է այս. վաղը դուրսէ Չէրքէզներու ինքիւրը մ'ալ լոյս աշխարհ դալ. ոչինչ կայ տարօրինակ թիւրք քիւրտի մէջ. ամէն բան հաւանական է: Ո՞վ է ֆիւրքանկան պետութիւն կազմելու ձգտումներ ունենայ. ար. մասը պէտք է ուրիշ տեղ փնտռել: Ազգային կազմակերպութիւնէն զուրկ, անզրպէտ, անմշակ, վայրենաբարոյ, թափառական ու յիւրզակ ցեղ մը կընայ միթէ՞ պետական մեքենայ ունենալ և վարել. աւտոկրատիք է և մարդասպաններէ խուճ կարելի է կազմել. բայց միթէ՞ պետութիւն ալ չինել կարելի է այդ քանդող տարրերէն: Շատ որոշ է ձգտումը: Միայնակ և ընդարձակ հայաստանի անկախութիւնը:

Թեան ինքիւրը ինքիւրը համար մէջտեղ կը հանուին բաւարար ընդունակ և պատմական ու իրաւական հիմքէ զուրկ հարցեր որոնց արմէքը թէ և ինքնին զէրօ է բայց չկամ թեան մը պարագային կընայ թիւ կազմել: Բայց մեք չենք սպասուած արդարադատ իրաւախօսութեան վրայ: Մենք պիտի կրնան հասկնալ թէ ի՞նչ թաղան ախորժակներ պահած կան ատոր տակ: Եւ Ազգային Պատուիրակութեան պարագին է հասկնալ Պաշտակներուն թէ հայաստանի կարծքին վրայ չկրնար մարմին առնել երբեք նման պետութիւն մը որ ոչ մէկ տեսակէտով զուրկ թեան իրաւունք ունի և կրնայ ունենալ: Քիլիկիայի մասերը հորիզոնը կողմուտէ և ասպատակութիւնէ անցին չանցին: Իսկ եթէ կան խաղաղ ֆիւրքանկան, անոնք երբեք կրնան խորհիլ պետութիւն մը կազմելու հոգեւորական դադարաբէր վրայ: անոնք շատ երջանիկ պիտի ըլլան երբ անոնք հայկական արդարադատ կառավարութիւն մը որ իրենց հանդերձը չզուլիլ և խաղաղ դարձացման ասպարէզ կուտայ իրենց: Բիւրքանկան չունի ազգային միութեան գաղափարը որովհետեւ անցեալ պատմութիւնէն մը շատէն իր ներշնչութիւն և զանազան ցեղերու արիւնը կայ իրենց մէջ. այնպէս որ քիւրտ անունին պատկանող այդպէս համախորհրդակցութիւն իրարու թշնամի են սաստիկ ու միշտ կուրծնէր կուրծնան: Այն ուր կը մնայ պետութիւն մը կազմելու հարցը: Եթէ պաշտանեան պատերազմին վերջը մեծ պետութիւններու շահակցական և մրցակցական պայքարէն բռնազբօսիկ կերպով ծնունդ առաւ անկախ ու անգիր Ազգային մը Եւրոպայի մէջ որ անոնց ապրելու մեծաւ, չենք կարծեր ու յոսար որ այս իրաւական ու համայնական պատերազմին վերջն ալ նման պետութիւն մը թիւնուի Ասիայի մէջ:

Այս շատ պարզ է. այնպէս որ շատ զուար չէ հասկնալ մեր բարեկամներուն և թշնամիներուն որ այդպիսի խաղերու ժամանակը անցած է, եթէ ուզեն հասկնալ: Թ. ԵՂԵՆԷ
Կիլիկիայի Արտիկի
Առանա հրատարակուող Կիլիկիայի հայաթերմէն կը քաղենք հետեւեալները: Մարտ 11էն սկսած է Առանաի մէջ հրատարակուող Փրանսերէն թերթը, Le Courrier d'Adana, որ կը ծախուի հաւր 5 դրոշի և լոյս պիտի տեսնէ երեքշաբթի և շաբաթ օրերը: Այսպէս քաղաքին մէջ կուրծնանք երեք թերթ. Կիլիկիայի հայերէն, Լը Գուռէի տ'Առանա՝ Փրանսերէն և Ֆրանսէի թիւրքերէն: Գաղթականներու համար հիմնուած « Արգարեան » ազգային հիւանդանոցին մէջ 1918 զեկտեմբեր 24էն առիւնքն բացուած օրէն մինչև մարտ 14, ընդունուած են 315 հիւանդներ, կին և այր մարդ: Այս ժամանակաւ միջոցին մէջ պատահած են 19 մահեր, որոնց 14ը այր մարդ և 5ը կին: Դուրսը, բժշկական աշխատանքին մէջ դարձանուած են 1.000 և 1.500 անձեր: Մահերու մեծ մասը ընէօմոնիէն (կողացաւ) յառաջ եկած են: Բորտութիւնը, Փրանկախորտակային համեմատութիւններ առած են և սակայն ամէնէն աւելի ասոնց համար է որ պէտք եղած դեղերը կը պակսին: Միւսները, զգեստեղէնը ու անկողնիները համեմատաբար գոհացուցիչ են: մինչդեռ դեղատարած շատ խղճալի վիճակ մը կը ներկայացնէ իրապէս: Կը ծառային մէկ մանկաբարձ հիւանդագահուհի և մէկ հիւանդագահուհի, նաեւ 12 կին ծառաներ: զանազան աշխատութիւններու համար: Մինչև հիմա հիւանդանոցին մէջ

տեղի ունեցան 5 հատ ծննդաբերութիւններ, մէկ աղջիկ և չորս մանչ: Կիւրծնանք որ Փրանսական սպայ Պ. Ռ. Պապիկեան յաջորդէ է ձերբակալել Գոճա Օսման անուն աւագը որ Պապիկէի մէջ և շրջակայքը կառավարուէր: Սա պարագային է Ա. Չէթէի խուճին, որ իր պաշտպաններն ու հաւանաւորներն ունի նոյն ինքն Պապիկէի պաշտօնակն ու անպաշտօն երեկներու մէջ: Պապիկէի գաղափարն ալ ժամանակին հետապնդեց Գոճա Օսմանը, զոր « չկրցաւ » ձերբակալել: Մենք լուր ունինք որ ասկէ յետոյ աւագը Գոճա Օսմանը քաղաքին մէջ աղաւ համարձակ պարտեցաւ իր պաշտպաններու շաքին տակ: վերջերս « անյայտացած » էր որովհետեւ Փրանսական սպայ մը քաղաքը գացած էր: Միւս Փրանսացի կառավարիչ Պ. Թայիարտա պահանջած է տեղին թուրք կառավարութիւնէն որ թիւրք կան դրօշակ չգործածեն որովհետեւ այդպէս է համաձայնութեան որոշումը: Թուրք կառավարիչին ընդդիմուած թեան վրայ, Պ. Թայիարտա աւագուած մինչև ժամը 3 (ը. ե.) ժամանակ կուտայ դրօշակը վար առնելու: հակառակ պարագան պիտի նկատէր անարգանք համաձայնականներուն: Ատոր վրայ տեղին թուրք կառավարիչը հետագայով հրաման կը խնդրէ Առանայի թուրք կառավարիչէն, որ կը պատասխանէ. « ինքիւր մի՛ յարուցանէք, հաւանդեցէ՛ք տրուած հրամաններն »: Առանայի թուրք կուռակալին փոխարինող տեղ նոր կուռակալ անուանուած է Առանայի մէջ Էլաֆին: Ընէ Զէյն էլ Ապիտին, որ լուրն իրեն հազարդող հեռագրական պաշտօնակներուն « ինքի մը պաշտօնակ » կը զրկէ իրեն պախշիլը:

(Ճակատամարտ)

ԳԵՐՄԱՆԵԻԹԻՐԻՔ
ՌԵՍՊԱԿՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՐԵՆՑ ՆՊԱՍՏԱՌՈՐ ԳԱՂԱՓԱՐ
ՏԱՐԱԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ժրէկէն փարիզի «Մադէն» ին գրութեամբ թղթակցութիւն մը կրժարէն որ Գերմանիան Սիւրի մէջ վերահաստատած է լրտեսութեան և իր ուզած գաղափարները տարածման գրասենեակը: Նոր կազմակերպութիւնը երկու նպատակ ունի. տարածել պոլիտիկական Եւրոպայի մէջ և համախառնութիւնը Արեւելքի մէջ, թաղէադ, Էնդէր և իթթիհատական հրատարակչութիւնը բոլոր պետքերը Միւնխեն կը գտնուին այժմ և կաշխատին թիւրք ընկերակալական կուսակցութիւն մը ստեղծելու Սիւրի մէջ, Այդ կուսակցութիւնը իբրեւ միութեան գիծ մը պիտի ծառայէ պոլիտիկական և համախառնութեան միջև «Նիւ Օրիէնթ» լրագրին թերթը որ Պէրլին կը տպուի և ձգտուի կը տարածուի Սիւրի մէջ, ուժգին պայքար մը սկսած է Յիւստիսի և Անգլիայի դէմ:

— Կ.պօլսի «Սէօզ» թիւրքերէն լրագիրը կոչ կրէ թիւրքական բոլոր կուսակցութիւններին (իթթիհատի, իթթիաֆի, Սապահիյաթի ևն.) համերաշխիւ և միաբանութեամբ աշխատել ազատելու համար թիւրքիան կործանման վտանգէն ուր հասած է այժմ:

Այս աստիճան կը լինէ իշխան Սապահիյաթի Եւրոպայէն զրկած մէկ նամակը որ կրէ եղբոր իշխանը թիւրքիան կործանման անդունդին եղբորը հասած է ուրիշ հեռացնելու համար մեծ ջանքեր և զոհողութիւն. ներ պէտք են. թէ Հայեր և Գիւրիներ միացած մեծ կազմակերպութիւններ հաստատած են և ահագին ծախքեր կընեն ի նպատակ իրենց և հակառակ թիւրքերին պրօպագանդա մղելու համար և թէ ասոնց դէմ ու ի նպատակ թիւրքերին պրօպագանդը յուսով տանելու համար պէտք է մեծ գումարներ զրկել Կ.պօլսէն:

— Եւրոպական մի քանի թերթեր մէջ հրատարակուածներին նայելով, հաւանական է եղեր որ թիւրք կառավարութիւնը բոլորովին չար տաքսուի Եւրոպայէն, այլ մնայ առկա: Ինչ Կ.պօլսի ու անոր շրջակայքի մէջ կը կարծուի եղբոր որ թիւրքերին Եւրոպայէն արտաքսուելը կրնայ զբոսական իրերը իսլամներին մղելու անդունդին և սրբազան պատերազմի մը առաջնորդել Սապահիյաթի այդպիսի կարծիքի մը սխալ լինելը ապացուցեց արդէն ներկայ 4½ տարեկան պատերազմը. իսլամ հնդիկներ, իսլամ արաբներ, իսլամ ալժերիացիներ կըռ. լեցան իսլամ թիւրքին դէմ. ասոնք թէև կրօնքով մէկ են բայց ցեղով իրարմէ տարբեր և շահերով իրար հակառակ են: Միթէ՞ իրար դէմ կռուող միւս բոլոր ահուած թիւններն ալ քրիստոնէայ չեն. կրօնքը գործ չունի այս կռուի մէջ:

— Լուր սկսած է տարածուիլ թէ նախագահ Ռուսլան պիտի նախընտրէ

եղբոր Կ.պօլսի յանձնակատարարութիւնը ստանձնել, ինչ որ թիւրքեր կառավարկեն եղբոր, քան թէ Հայաստանի յանձնակատարութիւնը ուր զօրք զրկել զժողով պիտի լինի Ամերիկային: Ուստի ալ կը գրեն թէ Ամերիկային ոչ թիւրքիա, ոչ ալ Հայաստանի յանձնակատարութիւնը կը ստանձնէ, այլ Մէքսիքոյ յանձնակատարութիւնը կընդունի, հաւատարիմ մնալով Մօնթեռի վարդապետութեան:

Ի հարկէ ասոնք բոլորը իբրեւ զրոյցներ միայն կարելի է ընդունիլ առ այժմ քանի որ ոչ մի պաշտօնական ընտրութիւն չունին և բխած են զանազան աղբիւրներէ, պարտք կ'ուզէ:

ԿԻՒԿԻՍ, ՍԻՐԻԱ ԵՒ ՊԱՆՏՈՍԻՆ

Փարիզի «Լը Բըրլէ Ժուրնալ» խմբագիրներէ մին տեսակցութիւն մը ունեցեր է Եւրոպայի Կոնստանտինոպոլիսի իբրեւ Սիւրիա-ցիները պատուիրակ ներկայացած է յազարութեան խորհրդակցութիւն: Եւրոպայի Կոնստանտինոպոլիսի իբրեւ Սիւրիա-ցիները պատուիրակ ներկայացած է յազարութեան խորհրդակցութիւն: Եւրոպայի Կոնստանտինոպոլիսի իբրեւ Սիւրիա-ցիները պատուիրակ ներկայացած է յազարութեան խորհրդակցութիւն:

Կիւրիակիան նկատմամբ, որը նախագահ Ռուսլան կը փափաքէ Հայաստանին վերագործուած տեսնել, Եւրոպայի Կոնստանտինոպոլիսի իբրեւ Սիւրիա-ցիները պատուիրակ ներկայացած է յազարութեան խորհրդակցութիւն: Եւրոպայի Կոնստանտինոպոլիսի իբրեւ Սիւրիա-ցիները պատուիրակ ներկայացած է յազարութեան խորհրդակցութիւն:

Արաբիայի թագաւորի որդին Լաիք Ֆայալ, դէպի Սիւրիա մեկնելէն առաջ, «Մազէն» լրագրի խմբագրութեան հետ ունեցած տեսակցութեան մէջ ըսեր է Պաղեստինի խնդրին նկատմամբ թէ մի քանի կառավարութիւններ կուզեն Պաղեստինը Հրեայնէրին յանձնել բայց Արաբները կը բողոքեն ասոր դէմ և կը հաստատեն որ իրենք կը կազմեն Պաղեստինի ժողովրդի հարիւրին 80ը մինչդեռ Իսրայէլացիները շատ փոքր թիւ մը ունին այնտեղ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌԻԿԼՈՒՆ
ՆՈՐԷՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հաւաստի գործակալութիւնը փարիզէն հեռագրած է ապրիլ 17ին. «Նախագահ Ռուսլան ընդունեց Հայ պատուիրակութեան նախագահ Նուպար փայան, որին ընկերակցած էր Կովկասի Հայ Հանրապետութեան պատուիրակութեան նախագահը»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆԸ

Փարիզի Համագումարէն ընտրուած Հայ Ազգային Պատուիրակութեան կազմը հրատարակած են արդէն: Նոր պատուիրակութիւնը իր ղեկան ընտրած է հետեւեալ կերպով. Նախագահ՝ Պոլոս Նուպար, գեր նախագահներ՝ Փրոֆ. Աբրահամ Տէր Թադեւոս և Տօլգ. Գարեգին փառ.

տըրմաշեան, ատենադպիր՝ Արշակ Զօպանեան: Իբրեւ խորհրդական կը պաշտօնավարեն Տօլգ. Նէվրուզ և Վահան Թէքեան:

ԹԻԻՐԵԱՒԻ ՀԱՅԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՊԱՇՏՏՈՆԵԱՆԵՐ

Կ.պօլսի պատրիարք Ամեն. Տ. Զօպան Սրբազան հրաւիրած է Կիւրիակի և Սամսոնի առաջնորդ Տ. Երուսանգ ծ. վ. փէրաահճեանը Կ.պօլսի գալ և վարել պատրիարքական փոխանորդութեան իր նախկին պաշտօնը:

— Կրօնական ժողովը որոշեր է Տրապիզոնի առաջնորդական փոխանորդ նշանակել Բէրաթի Տ. Գարեգին քահանայ Արծրունին, ապա մանոր վեպարի օրհնութիւն և մասնաւոր գաւազանի իշխանութիւն:

Ամասիայի Մարգարանի, Եւրոպայի և Սամսոնի առաջնորդական փոխանորդ նշանակուել է Տ. Գէորգ ծ. վ. Իբրահիմեան:

Եւրպատի առաջնորդական փոխանորդ նշանակուել է Տ. Կարապետ քահանայ Օհանեան:

Կրօնական ժողովը որոշեր է նաև ցուցակագրել գաւառներէն եկած և Կ.պօլսի կեցած անպաշտօն եկեղեցականները, զիւրեք հայերէն վե. րազառնայ պարտաւորցնելու համար: Այսպէս առաջարկուել է Կէտիկ փայտի Տ. Հմայակ քահանային Կե. սարիա և Տ. Զարմայր քահանային Կ.պօլսի մէջ Սեբաստիոն վերադառնալ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՄ

Անուանի երաժշտագէտ Տ. Կոմիտաս վարդապետ որ իր աքսորանքի միջոցին թիւրքական խժժութիւնները տեսնելով չլային հիւանդութեան ենթարկուել էր, կիւրանալով թէ փարիզ բերուած է դարմանուելու համար:

ՀԱՅԿԱԿ ԷԿԻՆԵԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Ծառով կիւմանք որ Յրէզնո հրատարակող «Նոր Կեանք» լրագրի խմբագիր Հայկակ Էկինեան մարտ 24ի երկուշաբթի առաւօտ յանկարծամահ եղած է սպարանին մէջ երբ իր գրած մէկ խմբագրականը կը չարէր տողատիպ մեքենայի վրայ:

Հանգուցեալը գրական ասպարէզին վրայ ծանօթ է իբրեւ անխնայ և հայրենասէր խմբագիր: Ծնած է Տիգրանակերտ 1865ին և Ամերիկա գացած 1883ին: Քանի մը տարի Նիւ-Եօքքի մետաքսի գործարաններին մէջ աշխատելով, իր խնայած համեստ գումարով վենետիկէն հայերէն տառեր բերել կուտայ և Ամե.

րիկաի մէջ առաջին հայ լրագիրը, «Արեգակ»-ը, կը հիմնէ 1887ին: Յե. րեկները գործարանների մէջ կաշխատէր և գիշերները խմբագրութիւն և գրաշարութիւն կընէր միանգամայն, այսպէս ցոյց տալով աշխատասիրութեան անսովոր եռանդ մը և ազգային գործերի նուիրում: Այնուհետեւ պարբերաբար հրատարակած է «Սուրհանդակ», «Տիգրիս» թերթերը: 1899ին Գալիֆօրնիա երթալով որ ալ կը հիմնէ առաջին հայ լրագիրը «Քաղաքացի» որ 1915էն ի վեր «Նոր Կեանք» անունով կը հրատարակէր:

Տ. ՎԻԷՏ ՄԱՐՍԵՅԻՆ ՄԷՋ

Յիւստիսի արտաքին գործերի նախարարութեան պաշտօնատան մէջ կարեւոր դերեր կատարած Տ. Վիէտ (Mr. Viet) որ երկար տարիներ Սիւրիա և Կիւրիակի մէջ հիւպատոսական պաշտօններ նաև վարած է, այս օրեր փարիզէն եկած էր Մարտի, և երէկ մեկնեցաւ ասկէ Գալիս, անկէ ալ Պէրլին երթալու համար: Ինք պիտի վարէ նաև Կիւրիակի և Սիւրիայի ընդհանուր հրամանատար Տ. փրօֆ. քարտուղարութեան պաշտօնը:

Մարտի չէլի Հայ և Սիւրիայի գաղութները համերաշխաբար ուղեցին յարգանքի յիշատակ մը նուիրել Տ. Վիէտին իր Մարտիէն անցնելուն առթիւ: Այդ գեղակերտ յիշատակը իրեն յանձնելու արարողութեան համար հաւաքով ժողով մը եղաւ երէկ Brasserie de l'Universի մէջ մասնաւոր սրահին մէջ ուր հրաւիրւած էր Տ. Վիէտ իր ընտանիքով մէկտեղ:

Սիւրիական Գօմիէի նախագահ Տ. Տահէր գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ թուելով Տ. Վիէտի արժանիքը և ուրախութիւն յայտնելով որ այս պիտի արժանաւոր անձ մը պաշտօնով կը զրկուի Սիւրիա: Հայ Ազգային Միութեան ատենապետ Տ. Յ. Սա. հաթեան խօսեցաւ Հայ գաղութի կողմէն, նայնպէս ուրախութիւն յայտնելով որ Տ. Վիէտի պէս արժանաւոր մէկը կը զրկուի Արեւելք և այս առթիւ արտայայտեց Հայերի խորին համակրութեան զգացումները: Սաի համար Տ. Յ. Սա. լեհ հայ գաղութի ամենէն վաղեմի անդամը, խօսք առաւ և շնորհակալ զէն արտայայտուած զգացումները Տ. Վիէտ յուզուած, պերճաբոս ճառով մը իր շնորհակալութիւններ յայտնեց և միանգամայն յիշեց մասնաւոր ուսուցիչական Գ. Պօրէլի (Mr. Borelli), որ սեղանակից կը գրէր. նուէր, Հայերին Սիւրիայի իրենց մատուցած ծառայութիւններն ու խնամքը: Ծառայատարութիւններով ողջունուեցաւ Տ. Պօրէլի անունը:

Տեղը կը պակսի հոս ամբողջութեամբ համար խօսուած ճառերը. բայց ամենքն ալ սրտաբախ էին և պեր-

ճախօս որոնց հաւանութեան արձա-
գանգ կուտային ծախհարութիւննե-
րը և Տ. Վիէզի ու իր ընտանիքի
կենաց համար առաջարկուած շամ-
բայի բաժակահարութիւնները:

ԹԻՐԻՔԻԱՆ ՆԱԽԱԳԵՍ ԾՐԱԳՐԱԾ ԷՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Կ.պօլսէն կը հեռագրեն ապրիլ 18ին.
«Պատերազմական ատենան» կը շարու-
նակէ դատել այն թիւրք պաշտօնեայնե-
րոնք կոտորածներին մասնակցած լինելու
ամբաստանութեան տակ կը գտնուին:
Վիւանքէ մին, Եւսուֆ Քիզա, նախկին
անդամ իթթիհատի կուսակցութեան գոր-
ծադիր ժողովին, յայտարարեց որ ասկէ
առաջ թիւրք կառավարութեան ըսածին
հակառակ՝ թէ Պիւրքիան ստիպուեցաւ
պատերազմին միջամտել որովհետեւ ու-
սական նաւատորմը յանկարծ փութաց
թշնամութիւններ սկսիլ, թիւրքիան ար-
դէն Գերմանիայի հետ համաձայնութիւն
կնքած էր:

Այդ համաձայնութեան հետեւեցով,
թիւրքիան վրացիներին հետ ալ համա-
ձայնութիւն մը կնքած է եղբւր, որի հա-
մաժառ վրացիները կը պարտաւորուէին
մուսուլմաններէն զիջելու կտրել և անոնց
պարէնները կովկասի մէջ ոչնչացնել:

Այդ համաձայնագրի մէջ նախատեսուած
էին այն պիտոյութիւնները որոնք վրա-
ցիներին եղան Պրէսթ Լիդովսքի դաշնա-
գրով:

Եւսուֆ Քիզա կովկաս զբոսած էր
վրացիները զինելու, զանոնք սահմանա-
գլխէն անդին անցունել տալու համար և
ասոր համար էր որ ինք ուսական հողին
վրայ կը գտնուէր պատերազմին հրատա-
րակուելէն առաջ:

Այսպէս ուրիշն կը հերքուի այն փաստը
որով թիւրքերը կը փորձէին արգարացնել
պատերազմին իրենց մասնակցութիւնը:

ԿԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՎԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Յիւստուս եկած հեռագրերէն կի-
մացուի որ կապութիւնը ծանրացած
է Եգիպտոսի մէջ: Այդպիսեան շար-
ժումը կը սաստկանայ և տեղական
անդլիական իշխանութիւնները դժ-
ւարութիւն կը կրեն ատոր առաջն
առնելու: Ապստամբները կը պահան-
ջեն որ եւրոպացի պաշտօնեայնե-
րը մեկնեն, Անգլիացիները քաշուին
Եգիպտոսէն:

Թէն պաշտօնական զեկոյց մը յայ-
տարարած է որ սերագործութիւն
ները մասով պիտի պատժուին, ահա
բեկիչները (դէպիսիս) կը շարունա-
կեն սպանողական գործողութիւններ
որ իրենց գրասենեակէն դուրս ելած
ժամանակ, արջապա (vitriol) պիտի
նետեն իրենց երեսին:

ԵՎԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻԲԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԷ

Անցած արբաթ օր Եգիպտոսէն
Մարտէլլ հասաւ Եգիպտացիների
ազգայնական կուսակցութեան կող-
մէն պատուիրակութիւն մը որ նոյն
երեկոյին մեկնեցաւ Փարիզ, խաղա-
ղութեան խորհրդաժողովին ներկա-

յացնելու համար իր կուսակցութեան
պահանջը որ է Եգիպտոսի անկա-
խութիւնը:

Պատուիրակութեան նախագահն
է Եգիպտոսի Օրէնսդիր Ժողովի գեր-
նախագահ և դատական նախկին
նախարար Սաատ փաշա Չալուր:
Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ
20 անձերէ որոց մէջ կան Ն. Վ.
Իսմաիլ Սըտքի փաշա և Ն. Վ. Հիւ-
սէին Եւսուֆ փաշա:

ԳԼՊԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Գերմանիայի արտաքին գործերի
նախարար կոմս Պրոքսորֆ-Բանձօ
ստանալով Յիւստուսի փարչապետի հե-
ռագրերը որ կը հրաւիրէր զինք
պատուիրակներ զրկել վէրսայլ ուղ-
րի 25ին խաղաղութեան նախնա-
կան պայմաններին համար, պատաս-
խանք է թէ Գերմանիան երեք
պատուիրակներ պիտի հասնին վէր-
սայլ ապրիլ 25ի երեկոյին, լիազոր-
իշխանութեամբ որ խաղաղութեան
նախնական պայմանագիրը անմիջա-
պէս առնեն Պէրլին բերեն գերման
կառավարութեան ներկայացուելու
համար:

Այս փարմունքը տարօրինակ է:
Սովորականին համեմատ պէտք էր
որ վէրսայլ եկող գերման պատուի-
րակները լիազոր իրաւունք ունե-
նային հակառակորդ կողմին հետ իւ-
սակցելէ յետոյ ստորագրելու դաշ-
նագիրը, ի հարկին նախապէս հե-
ռագրով զիջելով գերման կառավա-
րութեան և անկէ նոր հրահանգներ
ալ ստանալով:

Եթէ գերման կառավարութիւնը
կնճիւղներ հանելով չուզէ ստորագրել
խաղաղական պայմանագիրը, մարտ
ջախտ ֆոյ արդէն միջոցներ ձեռք ա-
ռած է իր գրաստաններ յառաջ տա-
նելու Գերմանիայի մէջ և Անգլիան
ալ պիտի զրաւէ գերմանական նա-
ւահանգիստները: Միանգամայն պի-
տի գաղբի Գերմանիայի պարէնաւո-
րումը:

Վերջին լուրի մը համեմատ, Գեր-
մանիան համաձայնեց է լիազոր պատ-
ուիրակներ զրկել վէրսայլ, խաղաղու-
թեան նախնական պայմանագրին
վրայ բանակցելու և ստորագրելու
համար:

Այդ պատուիրակներ հաւանորէն
ապրիլ 28էն առաջ չեն հասնիր վէր-
սայլ:

ՆՈՐ ՍՏԱՅՈՒՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարդան Գեորգեան. — ՋԱՆԱԿԻՐ. ԳԻՐԸ
Ա. Տպարան Ոսկեհատ. Գահիրէ, 1919.
Գին 15 զր. Եւրոպայի համար 4, 50
Քր., Ամերիկայի համար 1 տար. հասցէ՝
Vartan Kévoorian, Ecole Nationale
Arménienne (Boulac) Le Calre.

(Երեստարգ բանաստեղծ Վարդան Գե-
որգեան գովելի գաղափարը ունեցած է

զրական ընտիր կտորներ ի մի խմբով
հրատարակելու որու Ա. Գիրքն է այս:
Հին և նոր գրողներ կերեւին այս հատո-
րին մէջ և հայրենասիրական ոգևորիչ
գրութեանով ու շահեկան ուսումնասիրու-
թիւններով կը ջանան նոր միտքեր տալ
ընթերցողներին և գաղափարի զահակի-
ներ հանդիսանալ: Սկիզբը գրուած է եւ-
ջանաւոր գործիչ և գրող Է. Ահնունիի նկա-
րը որին կընկերանայ նաև իր մէկ խան-
դավառ գրութիւնը «Քալէ», հայ ժողո-
վուրդ» վերնագրին տակ որ իր նախատա-
կութենէն վերջ աւելի հրապուրիչ և մար-
գարէական շունչ մը կուտայ ընթերցողին:
Կայ նաև ողբացեալ և մեծատաղանգ բա-
նաստեղծ Գանիէլ Վարուժանի մէկ ոտա-
նաւորը «Գերենիկ», վրիժաբորբ շունչով
մը օծուն:

Հայկական հարցը խաղաղութեան ժո-
ղովին առջեւ:

Գին 25 մէք ամերիկեան: Ստանալու
համար զիմել «Հայրենիք» ի խմբագրու-
թեան այս հասցէով:

«Hairenik» Press. 7, Bennet str.
BOSTON Mass. (tats-Unis d'Améri-
que):

(Ինչպէս յայտնի է՝ մեր ընթերցողներին,
Հայ Ազգային պատուիրակութեան նախա-
գահը Տ. Պողոս Նուպար և Հայաստանի
Հանրապետութեան պատուիրակութեան
նախագահը Տ. Ա. Ահարոնեան փետր.
26ին ներկայացան խաղաղութեան խոր-
հրդաժողովին և մանրամաս տեղեկու-
թիւններ հաղորդեցին Հայաստանի վիճա-
կին և պահանջներին վրայ: Իրենց ներ-
կայացուցած Տեղեկագիրը, քառէզնեով
մէկտեղ, հրատարակուած է նաև առան-
ձին տեղաբաշխուած, La Question armé-
nienne devant la Conférence de la Paix.

«Ամերիկայի «Հայրենիք» լրագիրը ամ-
փոփ օճով մը թարգմանած հայերէնի վե-
րածած է այդ Տեղեկագիրը որով հիմա
ամեն Հայ զիւրութիւն կուենայ ստանա-
լով կտրուակ և Հայ Պատուիրակութեան
ըրած պահանջներին տեղեկանալու:)

P. S. Eremian. — Requiem pour
l'Arménie. Venise. St. Lazare. 1919.

(Հ. Ս. Երեմիան իր այս Փրանսերէն
հրատարակութեամբ «հոգեւոյն հանգուցե-
լոց» կը կարգայ հայ նահատակներին հա-
մար, բանաստեղծական արտածագին ոճով
մը ներկայացնելով Հայաստանի սուղը
անոնց համար. միանգամայն կը պահեա-
ցնէ այդ նահատակների մահը և առեւտր-
ւած կորստի տաքիւնութիւնն ու քաջու-
թիւնը գաղափարաբայ բնաւորների ան-
գթութեան հանդէպ: Աւ հայրենասիրական
խանդավառութեամբ մը երանի կուտայ
անոնց որոնք կը մեռնին Հայրենիքին հա-
մար:

Այս գրքի գինն է Վենետիկի մէջ
50 սանդիմ):

ԾԱԿԱՏԱԿԱՐՑ

Օրաթերթ

Բարբարոս թիւը դաւիճներ ձեռքով
հայ ազատութեան գոհուած ԱԶԱՏԱԿԱՐՑ
լրագրի ընթերցողները կրնան գէթ միւ-
թարուիլ, իմանալով որ անոր անիւններէն
վերածնած է այժմ ԾԱԿԱՏԱԿԱՐՑ լրա-
գիրը: «Ճակատամարտ» ժուռնալած է
իր ծնողների կողմէն ու գաղափարները
եւ կը շարունակէ անոնց կտակած ազա-
տամարտը:

Բաժնորդագին արտասահմանի համար՝
տարեկան 280 ֆր. վեցամսեայ 140 ֆր.:

Հասցէն «Djagatamart» Journal ar-
ménien, Rue Cabristan N. 37. Péra.
Constantinople.
(Poste militaire française)

ԿԸ ՓՆՏՈՒԹԻՒՆ

Մարտէլլաբնակ կեսարացի Աստ-
ւածատուր Յ. Աղըլեան, Յովհաննէս
Յ. Աղըլեան և Կիւլիզար Ս. Գա-
սապեան կը փնտռեն Եօզրատցի
պայտաւաճառ (նալճը) Հաճի Յարու-
թիւն Աղըլեան, կեսարացի Տիկին
Հաճի Նալըլ Սէնէմեան, Օրիորդներ
Սէյրան Յ. Աղըլեան և Նարինկիւ
Յ. Աղըլեան, Նապար Յ. Աղըլեան,
Հաճի Յակոբ Յ. Աղըլեան, Տիգրան
Կ. Յարութիւնեան, Սարգիս Գա-
սապեան, Յակոբեան Ս. Գասապեան,
Նալըլ Ս. Գասապեան, Մարիամ Ս.
Գասապեան, Կիւլիան Ս. Գասապ-
եան որոնք պատերազմէն առաջ կը
բնակէին Գոնեաի վիլայէթի Նէմլէ.
Հիր քաղաքին մէջ և Տիկին Տիգրա-
նուհի Լիլիէլեան որ Հայէպ տա-
րագրուած էր:

Գիացողներէն կը խնդրուի իմա-
ցնել Արմէնիայի խմբագրութեան մի-
ջոցով:

Երզնկացի Ա. Եփա և Եգիա Աղ-
պիկեան եղբայրներ (Մարտէլլաբնակ)
կը փնտռեն իրենց հայրը՝ Միլիտի
Աղպիկեան, մայրը՝ Խոսիկ, եղբայ-
րը՝ Քալայր, քոյրերը՝ Փարիզ, Արե-
ւալայս և Հայկանդու որոնք պատե-
րագրէն առաջ կը բնակէին Երզն-
կայի մէջ:

Տեղեկութիւն աուողը մէկ տարւայ
Արմէնիայ պարզ և պիտի ստանայ:
Իմացնել Արմէնիայի խմբագրու-
թեան միջոցով:

Մարտէլլ բնակող Արտաշէս Տէր
Միխայեան Տիկրիկցի կը փնտռէ իր
եղբայրը Առաքել Տէր Միխայեան
որ 1916ին կը գտնուէր Նոր Պուլ-
կարիտի իւրեղէ (Քաւթի) քաղա-
քը:

Գիացողները թող հաճին իմացնել
Արմէնիայի խմբագրութեան միջոցով:

Կը խնդրուի Պոլսահայ լրագիր-
ներէն արտատպել:

ARMÉNIE. Revendications arméni-
nes: (Հայերի պահանջները յոյց տուող
նորագոյն քառէզնէն է այս օր Ազգ.
Պատուիրակութեան կողմէ ներկայացուե-
ցաւ խաղաղութեան խորհրդաժողովի փե-
տրվար 26ի նիստին: Գծագրուած է Տ.
Կ. Յ. Բաւմախեանէ:)

Կարելի է ստանալ Արմէնիայի գրա-
սենեակէն: Գինն է Մարտէլլի մէջ 2 ֆր.
և 50 սնդմ.: Մարտէլլէն գուրս 2, 70:

ՏԵՕԲԵՆ—ԽՐԱԳԻՐ ՓԱՐՔԱՆԳԱԼԵԱՆ ՄԱՐՏԵԼԼ

Հայերէն Տպարան Ս. Փարպալեան
Le Gérant: François CARRIÈRE.
Marseille. — Imprimerie du Midi